

Het leek schier onmogelijk, dat dit beestje opgevouwen had gezeten in coconnetje (fig. I^r), dat ik later uit het zand opdolf.

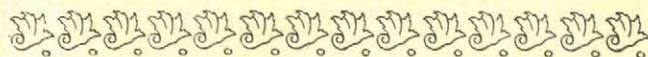
Ik had al vermoed, dat het hierop zou uitdraaien. Want m'n tijgerlelies hadden heel wat bezoek van soortgelijke roodgerokte kevertjes gehad, die zich nu als echte lekkerbekken bij voorkeur aan de bloembladen te goed deden (fig. II). Onbegrijpelijk, dat deze fijn aristocratisch uitgedoste bezoekers dezelfde waren, als de vieze gasten, die aanvankelijk op de lelies een onderkomen hadden gezocht. En wat misschien nog het verwonderlijkst is van alles: de gore larf heeft zich ontwikkeld tot een begaafd muzikant! Want wie zulk een rood kevertje aanvat en scherp toeluistert, wordt verrast door een fijn piepend geluid, dat aan het tsjiepen van een sabelsprinkhaan doet denken, maar het klinkt veel teerder en wie goed toekijkt, ziet dat het geluid veroorzaakt wordt door de onder de dekschilden verborgen vliezige achtervleugels, die worden telkens met een klein tipje uitgestoken en dan energiek naar binnen gehaald, waardoor zij strijken langs den kartelrand der dekschilden, die daardoor fijntjes gaan trillen.

Mijn kevertje in gevangenschap zal ik nu maar de vrijheid hergeven. Ik weet wat ik weten wil. En mocht er naderhand nog een of andere vraag oprijzen, dan zal ik voor de beantwoording althans geen gebrek hebben aan studie-materiaal, want ik ontdekte zoowaar al een vrouwelijk exemplaar, dat op een van de bloembladen van een tijgerlelie haar eieren afzette.

Hoe nu de officieele naam is van deze vieze gasten en wat daaruit kwam, weet ik niet: ik ben geen held in 't determineeren. Maar het kan me niet veel schelen ook: ik en mijn jongens weten nu de levensgeheimen van het roode piepkevertje, en wat voor mooie latijnsche naam het ook mag dragen, wij zullen het nooit anders noemen.

Bussum.

DE F.

DE DOORNAPPEL.

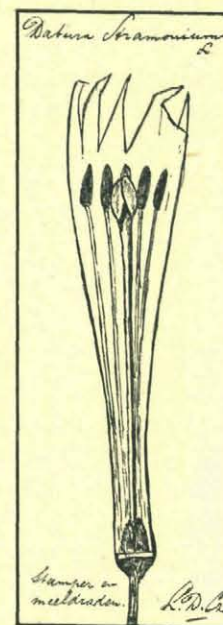
(*Datura Stramonium* L.).

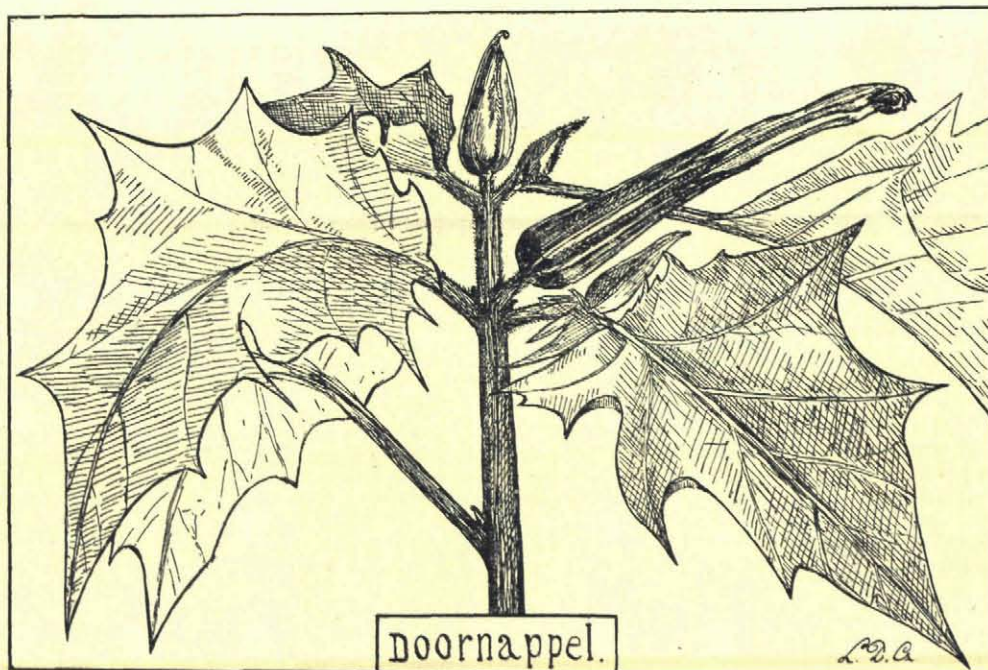
Al hebben wij gelukkig in ons land niet zoo heel veel gifplanten, toch telt onze flora er eenige, waar rekening mede gehouden moet worden. Vooral de solaneeën zijn niet zuiver op de graat, en een drietal leden dezer familie, nl. de belladonna, het bilzenkruid en de doornappel bevatten stoffen, zóo schadelijk voor het menschelijk lichaam, dat het gebruik de schromelijkste gevolgen na zich kan slepen. Nu heeft men gelukkig al bijzonder weinig

kans door de belladonna vergiftigd te worden; want deze fraaie solanee is een onzer zeldzaamste boschplanten. Algemeener zijn het bilzenkruid en de doornappel. Vooral den laatsten kan men nog wel eens een enkelen keer aantreffen op of bij mesthoopen, in tuinen, op bouwland, enz. en daarom is het gevaar, dat kinderen door deze gevaarlijke nachtschade vergiftigd kunnen worden, niet geheel imaginair. Vooral niet, omdat de vruchten van deze plant een zeer verleidelijken vorm hebben: zij gelijken nl., zooals men op de tweede afbeelding zien kan, veel op paardenkastanjes en ieder weet, dat schooljongens daar eenvoudig dol op zijn. Daarom zou een kind een loosvrucht van den dolappel stellig afplukken en meenemen, misschien proeven, en daardoor ontegenzeggelijk gevaar lopen vergiftigd te worden. Om nu het signalement van deze hoogst vergiftige solanee wat meer te verspreiden en ook, omdat deze plant bij mij een opmerkelijke afwijking vertoont heeft, heb ik de vrijheid genomen den lezers van dit tijdschrift er iets meer over mede te deelen.

Wie dan een exemplaar van den doornappel wil vinden, moet in Juli of Augustus zoeken op ruige plaatsen, dicht bij mesthoopen, op bouwland, in tuinen, enz. De plant valt vrij spoedig in het oog, doordat zij een vrij belangrijke grootte kan verkrijgen (tot 1 M.) en bloeit met fraaie, groote, witte, trompetvormige bloemen. Wie haar wat nader bekijkt, wordt dadelijk getroffen door den eigen aardigen vorm der blauw-groene bladen. „Ik heb die bladen meer gezien,” denkt de beschouwer onwillekeurig. En werkelijk gelijken zij bijzonder veel op die van den alom. voorkomenden en ook op dezelfde plaatsen groeienden ganzervoet. De bloemen zijn bijzonder fraai. De lange, trompetvormige bloemkroon is éénbladig: vijflobbig; de kelk bestaat ook uit slechts één enkel blad, is eenigszins opgeblazen en wie goed toeziet bemerkt, dat zij feitelijk bestaat uit een met de bloemkroon afvallend gedeelte en een kleiner, kom-vormig deel, dat onder aan de vrucht blijft zitten. De vijf lange meeldraden zijn gedeeltelijk met de kroonbuis vergroeid en zóo geplaatst, dat er bij deze plant zeer gemakkelijk zelfbestuiving kan plaats vinden.

Wat de plaats der bloemen betreft, gewoonlijk vindt men deze in den „mik,” gevormd, door twee takken. Zij zijn dus zoogenaamd gaffelstandig en verschillen daardoor vrij wat in ouderdom. Want al

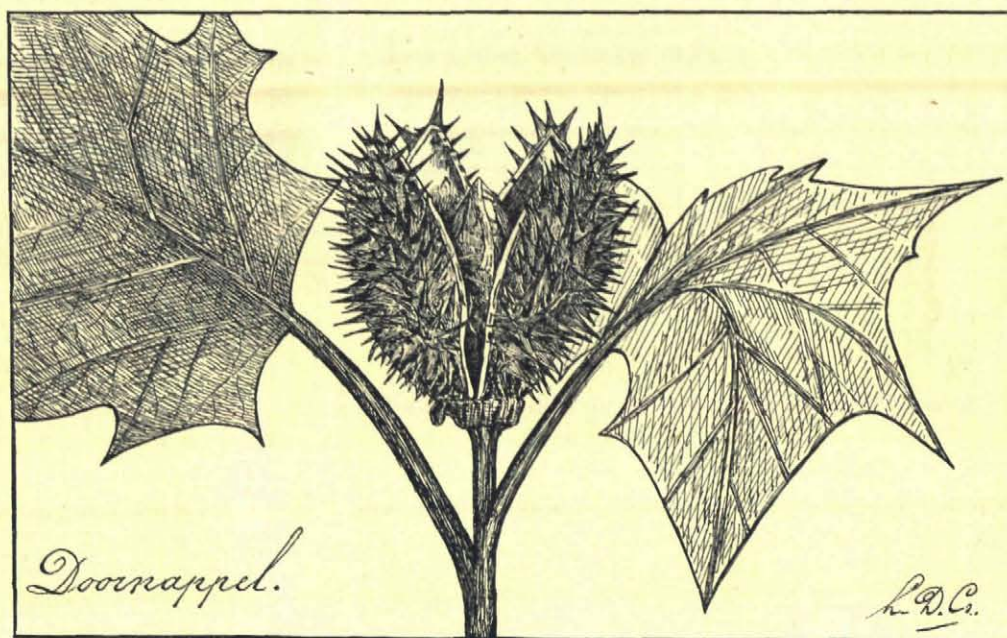
bloeiende, gaat de plant koor met groeien, en vormt telkens nieuwe bloemen, zoodat men tegelijk met deze ook vrij zeker reeds tamelijk groote vruchten kan vinden. Deze vruchten vormen een der grootste bekoorlijkheden van den doornappel, omdat zij een werkelijk door en door artistieken vorm hebben. Zij gelijken nl. sprekend op paardenkastanjes, en vooral in opengesprongen toestand, als zij hun talrijke, niervormige zaden laten ontsnappen, maken zij een bijzonder aantrekkelijken indruk. Aardig is ook, dat men uit deze vruchten heel fraaie skeletten kan prepareren. Men legt ze daartoe eenigen tijd in water, tot er een tamelijk vergevorderde verrottingstoestand is ingetreden, spoelt ze vervolgens goed uit en houdt dan een zeer mooi skelet over, waarin het beloop der vaatbundels prachtig te volgen is.

Jammer, dat deze interessante plant zoo vergiftig is. Zij bevat nl. twee sterkwerkende vergiftstoffen hyoscyamine en atropine, die vooral heftig op het zenuwstel schijnen in te werken, en den dood van den gebruiker tengevolge kunnen hebben. Gelukkig echter weet de geneeskunst het gevaarlijke verdedigingsmiddel van den doornappel tot heil der menschheid aan te wenden. Een aftreksel van stramonium-bladen nl. wordt gebruikt bij de bereiding van een middel

tegen asthma, terwijl het vergif, dat in verdunden toestand evenals van belladonna pupilverwijdend werkt, ook in de oogheekunde toepassing vindt.

Nu zal misschien na het voorgaande menige lezer verwonderd staan, als hij, na de beschrijving der bloem gelezen te hebben, een blik werpt op de teekening. Van een fraaie, trompetvormige bloemkroon is daar nl. niet veel te bespeuren. Het lijkt meer op een knop, dan op een uitgegroeide bloem. De zaak is deze. Die jaar geleden kwam bij een mijner kennissen in den bloembak, waarin vaak het zand

uit de vogelkooien gedeponeerd werd, „vanzelf” een dolappel op, die het gewone type van bloem vertoonde, flink opschoot en eenige vruchten leverde. Mijn vriend, die bijzonder veel liefhebberij voor planten heeft, bewaarde het zaad uit één zaaddoos, en kweekte daaruit het volgende jaar een tiental flinke planten op, die echter tot zijne (en mijne) groote verwondering haast geen enkele normale bloem vertoonden. Zoo goed als alle bloemen hadden een kropvorm, waren aan den top gesloten, zelfs als dichtgedraaid, doch leverden wel flinke vruchten, waarvan de zaden, zooals dit jaar bleek, uitstekend kiembaar waren. Natuurlijk hebben wij de kweekproef voortgezet, en van alle planten (een 20-tal), die wij dit seizoen grootgebracht hebben, droegen er slechts twee ieder één normale bloem. Alle andere

zijn, om zoo te zeggen, cleistogaam, bestuiven zich zelf en geven flinke vruchten, welker zaden, daar aan twijfel ik niet, ook wel weer goed kiembaar zullen wezen. Een verklaring van deze eigenaardige afwijking te geven — ik wou, dat ik er toe in staat was. Ook is het mij onbekend, of deze vorm van *Datura stramonium* L. meer voorkomt, en zoo ja, algemeen is, of niet. Misschien wil de een of andere deskundige wel eens zoo vriendelijk zijn hieromtrent iets naders mede te deelen. Mijn vriend en ik zullen zorgen, in den herfst wat zaad te verzamelen voor eventueele kweekproeven.

Amsterdam.

L. DORSMAN Cz.

IN DEN TUIN VAN DEN BUITENMAN.

Er was een tijd, dat ik *elk* stukje grond, dat zich onderscheidde door verscheidenheid van onkruiden, met vreugde begroette. Daar viel te botaniseeren, te verzamelen voor herbarium. Al is dit reeds, wat de meest voorkomende planten betreft, compleet. toch zie ik op de wandeling nog gaarne mijn oude bekenden. Er is echter thans één plek, waar ik liefst zoo weinig mogelijk onkruiden aantref, en dat is mijn tuin. Ieder roemt ons, als we een hof kunnen toonen, waarvan de bedden zoo goed als vrij van onkruid zijn en op welks sierlijk geharkte paden schier geen groen te vinden is. Hoewel we gevoelig zijn voor den lof onzer medemenschen, is het ons in geen geval in de eerste plaats daarom te doen: we kunnen de ongenooide gasten uit het plantenrijk missen, omdat ze wederrechtelijk op licht, lucht en voedende stoffen, die we het liefst voor onze tuingewassen behielden, beslag leggen. Van Maart tot November leven we dan ook voortdurend met hen op voet van oorlog. De strijd begint in Lentemaand met paarse doovenetel, murik en herderstaschje om in October te eindigen met paarse doovenetel, murik, herderstaschje en zuurdistel.

In het vroege voorjaar, wanneer de werkzaamheden in den tuin nog niet druk en de onkruiden nog niet heel talrijk zijn, mogens we eens gaarne een tuinbed wieden of een pad schoffelen, (deze arbeid is minstens zoo gezond als een wandeling) in den zomer kan het wieden ons niet bekoren. Dan vindt onze hand genoeg te doen en laten we dat werkje liever over aan een ander, die, gewoon aan zwaren arbeid, zich gelukkig mag achten, dat hij een minder zware taak behoeft te verrichten. Mijn tuinman b.v. noemt dit werk altijd het »zoete«; spitten, mesten etc. het »zure«.

Met het driemanschap *Lamium purpureum*, *Capsella bursa pastoris* en *Stellaria media* valt waarlijk niet te spotten. Vooral tegen beide laatsten moet aanhoudend gevochten worden; vrede of wapenstilstand kan met geen van beiden gesloten worden. Dan zouden ze ons weldra te machtig worden. Soms worden ze met hun drieën niet alleen geduld, maar zelfs beschermd, — al is het dan ook maar gedurende enkele maanden — omdat ze ons van dienst kunnen zijn. Wilt ge in het voorjaar vroeg kropsla, koolsoorten hebben, dan dient ge in September te zaaien op een beschutte plaats. Tusschen deze planten verschijnen weldra de kiemplanten van herderstaschje, murik en paarse doovenetel, en nu zijn we niet zoo onmeedoogend, de weeuwtes van haar galante beschermers te berooven. Welig wassen de

onkruiden, zoodat ze reeds vóór de nachtvorsten invallen, de cultuurplanten voor een deel met hun blaadjes bedekken. Komt de winter met zijn strenge vorst, dan zien de beschermengelen er soms betreurenswaardig uit, maar de weeuwtes, hoewel ze na een koude periode een wjl kwijnen, blijven onder het groene kleed gespaard. Valt er sneeuw, dan zijn ze onder een dubbele deken bewaard. Zoodra de lucht milder wordt, herstellen de planten zich ziender oogen. Wanneer geen strenge nachtvorsten meer te duchten zijn, hebben *Lamium*, *Capsella* en *Stellaria* hun taak volbracht. Ze worden uitgetrokken, en... naar de mestvaalt gebracht? Neen, ieder waar buitenman houdt, als hij er gelegenheid toe bezit, geiten en konijnen; deze laten we van het eerste jonge groen smullen en de lepeltjes van 't herderstaschje vinden zij bijzonder smakelijk.

Inmiddels neemt het gebied van het eerste driemanschap in grootte toe en ze schijnen voornemens te zijn, over den ganschen hof den schepter te zwaaien. Wie direct-flink tegen *Lamium* optreedt, de plant met wortel en al uitroeit, zal ervaren, dat hij in het vervolg van den zomer weinig last meer van dit onkruid heeft. Anders is het met *Capsella* en dit is niet te verwonderen, als men weet, dat één plant meer dan 4000 zaden kan opleveren. Elke grondsoort neemt ze voor lief: men treft ze zoowel op harde paden als in goeden tuingrond aan. Daar wordt ze een forsche plant met flinke hauwtjes. Bijzonder groot kan ze worden, als ze zich bevindt tusschen hooge gewassen als b.v. erwten; in den strijd om het bestaan schiet ze eveneens hoog op en wordt wel meer dan een halve M. lang. Enkele jaren treft men wel eens *Capsella*'s met half groene, half witte bladen aan. Na uitzaaiing van zaad, dat van deze exemplaren gewonnen was, verscheenen altijd weer heel gewone *Capsella*'s.

Stellaria media zoekt ge nimmer vergeefs: ternauwernood is de sneeuw verdwenen, of ze vertoont haar kleine schitterende sterretjes. Ze schijnt u dan om een nederig plaatsje in uw hof te vragen, en zoo ge u laat verteederen door zooveel bescheidenheid, in den zomer hebt ge berouw, want de doosvruchtjes, even miniem als de bloemkroontjes, openen zich en zorgen voor tal van nakomelingen. Is het wieden van *Capsella* een dankbaar werk te noemen, omdat de geheele plant met den wortel gemakkelijk uit te trekken is, met *Sterremuur* is dat niet het geval. De kleine, maar stevige worteltjes zitten muurvast, breken bij 't wieden niet zelden af, groeien later weer aan en niet lang daarna vertoont het zich even frisch groen als te voren.

Nauwelijks is na veel strijds de macht van het eerste driemanschap gefnuikt, of een ander triumviraat dingt naar de heerschappij in den hof. Na een regenbui op een warmen Junidag doen ze hun intocht: *Euphorbia peplus*, *Solanum nigrum* en *Chenopodium album*. Luisterrijk is die blijde (?) inkomst in geen geval. Zie ze daar staan tusschen boonen of aardbeien die nederige geelgroene kiemplantjes van *Euphorbia peplus*! Groot zullen ze ook niet worden, in het gunstigstige geval slechts ongeveer 30 cM.; doch wat ze in lengte te kort komen, winnen ze in aantal. Geen wonder, dat ze in zoo'n groote hoeveelheid voor den dag komen: elke plant, die tot Augustus ongemoeid blijft, vertoont een massa driekluizige splitvruchtjes, waaruit in genoemde maand de rijpe zaadjes springen. Haar kleine vruchtjes vallen niet dadelijk in het oog, beter die van den reus onder de *euphorbia*'s, n.l. van *Euphorbia Latyris*. Deze soort komt in de Betuwe op enkele plaatsen voor, en tot mijn blijdschap heeft ze ook een plaatsje veroverd in mijn tuin. In Oogstmaand zijn de zaden rijp; op een zonnigen dag springen de wanden der splitvruchten met een duidelijke waarneembaren knal open, en de koffieboonen verspreiden zich door den tuin. 't Volgend jaar zal er dan ook